

עריכה: אלי פרה

"טיפים":

1. בחיבורך העזר בטקסטים לשם אבחנות ולנקיטת עמדה או כדי לגבש לעצמך נקודות חשיבה. כלומר: לאחר שקראת את הקטע, שב רגע ארוך, ואל תמהר "להתנפל" על הנייר ותתחיל לכתוב. חשוב קודם במתינות (יש לך מספיק זמן) וקבע עמדתך לגבי הנושא, רשום לפניך נקודות חשיבה, רעיונות, נתונים ועובדות וכן הלאה. זה "הבשר" של חיבורך. החומר ממנו תרחיב בנושא.
2. בחיבורך התייחס לטקסט, בצורה זו או אחרת (אם אתה מסכים לדעתו של כותב המאמר, או חולק עליו, בְּמָה ולמה) כלומר: צטט מהמאמר כדי שתוכל להתייחס לדברי הכותב ולתוכן הדברים. בציטוט הקפד לשים מילות הציטוט במירכאות. במודגש – **אל תעתיק פסקות ממנו**, אלא התייחס לנושא ולדברי הכותב.
3. הקפד לכתוב במסגרת דרישות הנושא, כלומר: אם אתה מתבקש/ת לכתוב במסגרת מאמר בעיתון, או כמכתב, או כדיון בכיתה, או כל מסגרת שתבקש, מלא אחר ההוראה וכתוב בהתאם.
4. כתוב תמיד, אבל תמיד! בצמוד לנושא, ואל תסטה ממנו למחוזות עלומים וחסרי קשר לנושא, בקיצור: **"אל תמרח"** כדי למלא דפים ופסקות!
5. הקפד על ניסוח נכון מבחינה תחבירית ולשונית, תוך פיסוק נכון ומוקפד. (נקודות בסוף כל משפט, פסיקים בתוך המשפט, סמני שאלה וקריאה וכדומה)
6. הקפד ליצור רצף הגיוני בין הפסקות, תוך שימת לב **למילות קישור**.
7. אל תנסה "להתייפיף" במילים גבוהות כביכול (כמו הביטוי השגור אצל תלמידים "אשר הינו" למשל...) אלא כתוב בשפה פשוטה, נכונה ותקנית. אין זה אומר לא להשתמש במטבעות לשון או בלשון ציורית, אדרבא, אם אתה יודע אותן, הרבה בהן!
8. דאג לכתוב נקי ובצורה מסודרת. אם תהיינה לך הרבה מחיקות, חזרות וכדומה, עדיף אם כן לכתוב טיוטה ואחר כך להעתיק אותה לחיבור חלק נקי ומסודר.
9. אל תשכח לכתוב את מספר הנושא ורצוי גם שם הנושא, ואם אפשר תן גם כותרת לחיבורך.
10. לפני הגשת המבחן, קרא שנית את חיבורך לוודא ולתקן שגיאות לשון, כתיב ופיסוק. וכן לוודא שאתה עצמך מבין את מה שכתבת...

מאגר נושאים לחיבור

1. יש הנוטים לעבוד עם אנשים, ויש הנוטים לעסוק במחשבים. האם יש, בהכרח, סתירה בין שתי הנטיות? או האם האחת באה במקום השנייה, או שניתן לחיות עם שתיהן בו-זמנית?
דון בהיבטים השונים של הנושא במסגרת מאמר בעיתון.
2. "האלימות המילולית נגד אישי ציבור הפכה לתופעה שכיחה בחברה בכלל, ובזו הישראלית בפרט". **כתוב חיבור על תופעה זו: תאר אותה, דון בגורמיה והצע דרכים למניעתה.**
3. "במדינת ישראל ניתן לחגים, למועדים ולימי הזיכרון צביון מיוחד".
כתוב מכתב לחבר יהודי בחו"ל. במכתבך תאר כיצד מצוין בישראל אחד הימים המיוחדים הללו, בדרך הממלכתית והפרטית.

4. יש בכוחה של המוסיקה להשרות על האדם מצבי-רוח שונים. יש והיא מחמירה את מצב רוח של האדם המאזין למוזיקה "דיכאונית" כאשר הוא מדוכא, או אם הוא במצב-רוח מדוכדך- כדי שלפר את מצב רוחו הוא מאזין למוזיקה נעימה. וכן הלאה. יש ואינם יכולים ללמוד ללא מוזיקה ולהפך, כל רעש קטן מפריע להם להתרכז. מהי המוזיקה בשבילך? איך ועד כמה היא משפיעה עליך?

כתוב חיבור על המוסיקה החביבה עליך, ותאר את השפעתה על מצב-רוחך. בחיבורך פרט את המוזיקה ואת הנעימות והלחנים האהובים עליך, או הלהקות והזמרים ופזמוניהם שמשרים עליך אווירה קסומה ונעימה, או להפך. - נמק דבריך והסבר איך ולמה יש למוזיקה מסוימת זו השפעה כה עמוקה עליך.

5. חברך עומד לפני מסע בחו"ל בתום שירותו הצבאי. כתוב לו מכתב. במכתבך תוכל לייעץ לו, להזהירו מפני תופעות וסכנות שונות, או להדריך אותו באלו מקומות כדאי לו לבקר ולתייר, או להביע רעיונות אחרים הקשורים במסע הנזכר, תוך הסתמכות על חוויות שלך או משל מכריך.

6. "העולם שייך לצעירים" - ומה יעשו הזקנים? הצג אחדות מבעיות הזקנים בחברה בת-זמננו, כאשר הזקנים הפסיקו להיות נטל כבד על המשפחה, והם יותר ויותר מאושפזים ב"הוסטלים" (בתי-מרפא ובתי-אבות, המוחזקים גם כבתי-חולים) בניגוד לעבר, כשהטיפול בהם נעשה בעיקר בבית, בתוך המשפחה.

תאר והסבר את בעיות הזקן מתוך היכרותך עם אדם זקן (סבא, סבתא) או מתוך חוויות בעבודה בבית אבות בהתנדבות, שלך או של מישהו מחבריך.

7. "אולי אנחנו לא לבד"? בשנים האחרונות נפוצה התופעה של דיווחים על עב"מים, ומחקרים בחיפוש אחר חיים בחלל החיצון.

כתוב חיבור ובו תביע את יחסך לשאלה של קיום חיים מחוץ לכדה"א. תוכל גם להציג תגובות שונות לשאלה זו, הרווחות בחברה הישראלית.

8. יש שמוצאים עניין בקריאה של ספרי מדע בדיוני, ויש שמחפשים סיפוק בספרות אחרת. מה אתה מחפש בספר? באילו ספרים אתה מוצא זאת? הסתמך על ניסיונך בקריאה.

9. ההומור בחיינו. יש שהוא מפיג מתח, מרכז עצב, מבדר, מכניס נימה קלילה לנושאים רציניים, אך יש שהוא פוגע כשהוא איננו במקומו או כשאיננו במינון נכון.

הדגם בכתיבתך את התופעות הנזכרות לך או את חלקן עפ"י מקרים שקרו לך, או שקראת עליהם או שנודע לך מאמצעי התקשורת, מן הספרות או מן האומנות.

10. יש הטוענים, שהבחינות הפכו לתמריץ רב-משקל, לפעמים היחיד, ללמידה, וכל המתנגדים להן בעצם רוצים לתרץ את כישלונותיהם בבחינות, ויש הטוענים, שהבחינות לא רק שאינן ממריצות את התלמיד ללמוד, אלא שהן מדכאות ופוגמות ביכולת שלו להפגין את כישוריו האמיתיים.

האם אתה מסכים עם טענות אלו, או מתנגד לאחדות מהן? האם יש, לדעתך, דרכים אחרות שיעוררו רצון ללמידה? - חווה דעתך ונמק אותה.

11. גורמים שונים מחזקים את המוטיבציה של בני הנוער לשרת בצבא, כמו שגורמים שונים מחלישים את המוטיבציה לשרת. יש המציעים לחוקק חוק שרות לאומי-חובה (לבנות דתיות, לבחורים חרדים, לערבים) כתחליף לשרות בצבא למי שאינו מעוניין לשרת.
מה הם הגורמים המניעים את בני הנוער לשירות בצ.ה.ל. ובמוטיבציה גבוהה (ביחידות מובחרות) ומה הם הגורמים, לדעתך, להחלשת המוטיבציה? חווה דעתך גם בעניין ההצעה לחוק שירות-אומי, לכלל הנוער שאינו מעוניין לשרת.

12. בשנים האחרונות יש נטייה בקרב בתי-ספר ובקרב גופים ציבוריים לארגן סיורים של בני-נוער בפולין, הכוללים ביקורים במחנות ההשמדה. הטענות המרכזיות שנטענו כנגד הסיורים במתכונתם הנוכחית היא; שהם מסמלים יותר את הלאומנות ואת הכוחנות היהודית בפני הגויים, עם הדגלים והסמלים והטליתות, מצעד שיכול להרגיז את הגויים מצד אחד. מצד שני; לפגוע בערך השואה כערך חינוכי והיסטורי וכטרגדיה אנושית ויהודית.
אתה כתב בעיתון נוער. הצג בעיתונך את עמדותיהם של המתנגדים לסיורים כאלה ושל המחייבים אותם. הבא נימוקים והסברים תוך הסתמכות על דוגמאות ועל חוויות אישיות שלך, או של בני-נוער שהשתתפו בסיורים כאלה.

13. "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו" (לקוח ממסכת אבות, פרק ב', משנה ד')
כתוב מאמר, ובו תאר את הגישה המוצגת במובאה, ודון בחשיבותה ובקשיים הכרוכים ביישומה. בדבריך הבא דוגמאות מתחומים שונים, כגון משפחה, בית-הספר, מקום העבודה, החברה וכדומה.

14. הנושא "הבוער" היום במדיניות החוץ והביטחון של ישראל הוא כמובן, נושא ההתנתקות חבל עזה ופינוי הישובים מגוש קטיף. האם יש בצעד הזה מענה מדיני בטחוני וסיכוי טוב להמשך הדיאלוג במו"מ לשלום בין מדינת ישראל לרשות הפלשתינאית, או שחלילה, כפי שרבים טוענים, זהו פתח לאנרכיה גמורה, יותר פיגועים ונתינת "רוח גבית" לטרור, כלומר: שחוליות המחבלים יראו בזה ניצחון למאבקם האלים?
כתוב חיבור תוך התייחסות למרכיבים חשובים ונוספים לטיעונים בעד ונגד, וחווה דעתך האישית ונמק את טענותיך.

15. לאחרונה שמענו רבות על בעלים המכים ואף רוצחים את נשותיהם, על הטרדות מיניות של בעלי תפקידים (בוס בעבודה, מפקדים וכו') אבות ואמהות המתעללים בילדיהם ועל גילויי עריות במשפחה. הרבה מן התופעות האלה מייחסים למודעות הגוברת בקרב הציבור ולחיזוק מעמדה של האישה בחברה, אולם לריבוי התופעה מייחסים לענישה "הקלה" כלפי העבריינים.
חווה דעתך על התופעה, מה הן הפתרונות, לדעתך, ואילו עונשים היית מציעה, האם כל העבירות שוות לענישה דומה?

16. "נאה דורש ונאה מקיים" (על פי מסכת חגיגה, י"ד, ע"ב)
 על פי מילון אבן שושן, משמעות אמרה זו היא אומר ועושה, מבטיח ומקיים. על פי הביאור המילוני, חז"ל מדגישים את הקשר בין דיבור למעשה.
דון ברעיון זה: הסבר אותו, ציין את הקשיים הכרוכים במימושו, והבע את דעתך עליו. בסס את דבריך על דוגמאות מתחומים שונים.

17. "מותג" – מוצר בעל סימני זיהוי חיצוניים מוגדרים (כגון שם, סמל, אריזה, צליל) המזהים אתו זיהוי בלעדי. (מתוך מילון רב-מילים, י' שניקה, תשנ"ז, 1997) בשנים האחרונות התפשטה מאוד "תרבות המותגים" בתחומים רבים בחיינו – פריטי לבוש, מוצרי מזון, כלי רכב, אבזרי חשמל וכדומה, נקנים בעיקר בשל המותג היוקרתי שהם מזהים אתו.
כתוב מאמר, ובו הצג תופעה זו. פרט את סיבותיה ואת השפעותיה על היחיד ועל החברה. הדגם דבריך.

18. הספורט התחרותי בישראל לקראת האולימפיאדה.
 האם יקום יורש ליעל ארד? האם ענף השׁיט יביא לישראל את מדליית הזהב הראשונה? מה עומד לקרות במגרשי הכדורגל והכדורסל? (מתוך: ומי ייפול מהקורה בסידני 2000" עמיר פלג, במחנה, ספטמבר 1996)
כתוב מאמר למדור ספורט ובו תבחן את מצבו של הספורט התחרותי בישראל בענף מסוים או בכמה ענפים. במאמך התייחס לגורמים למצב זה, לסיכוי ספורטאים ישראלים באולימפיאדה ולתנאים הדרושים להצלחתם.

19. כלכלה ושלוש – היש קשר בין התחומים בכל מה שנוגע לסכסוך בינינו לפלשתינאים?
 הוזמנת כנציג הנוער הישראלי לוועידה של אנשי כלכלה במזרח התיכון. כתוב את הנאום שתשא בוועידה. בנאומך הסבר מדוע לכלכה, לטכנולוגיה ולפיתוח החקלאי יש תפקיד, או אין תפקיד חשוב בקידום השלום באזורנו. או בדעה הפוכה, שאין קשר בין הדברים והשלום יכול לבוא רק לאחר שהצדדים יבינו שרק במו"מ וכיבוד הצדדים לחיים ולשלום יבוא מרגוע לאזורנו.

20. שמירה על כללי הנימוס ועל התנהגות בדרך-ארץ בין בני-אדם בכלל, או בין גברים ונשים (נערים ונערות) או בין הורים וילדיהם, תלמידים - מורים וכדומה, שמירה על כללים כאלה עשויים להקל את חיינו ולשפר את התרבות החברתית שלנו, מאידך הם יכולים, במידה מסוימת, להכביד עלינו את החיים ולהפוך אותם לטורח בלתי נסבל ...
כתוב חיבור ובו חווה דעתך על התנהגות נורמטיבית, לדעתך, שיכולה למצוא את שביל הביניים בין שתי אפשרויות אלו. או שבכל מקרה עדיף התנהגות נורמטיבית ושמירה על כללי נימוס ודרך-ארץ, גם אם זה יוביל להתנהגות "מזויפת", טרחנית ולא אמינה. בסס את דבריך תוך הדגמות מחיי היום-יום בבית, בבית הספר או ברחוב.